

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE

Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Studie-commissie. — Een Technische Hoogeschool in Nederl.-Indië. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Feuilleton. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chineesch vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litt.-overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Officieele Berichten.

STUDIECOMMISSIE.

Het Dagelijksch Bestuur van „Oost en West“ vestigt nogmaals de aandacht van belanghebbenden op het bestaan der

Studiecommissie van de Vereeniging „Oost en West“.

Het doel dezer commissie is toezicht te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtdragend mogelijk te maken. Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne beschaving en ontwikkeling vertoevende Inlanders en daarmee gelijkgestelden van dienst te zijn. Desgevraagd kan zij hare bemoeienis uitstreken tot niet-Inlanders.

Bovendien stelt de commissie zich beschikbaar aan ouders of voogden van elken landaard raad te verschaffen omtrent de wenschelijkheid van het zenden hunner kinderen of pupillen naar Nederland.

De commissie bestaat uit de heeren:

- Prof. Dr. J. H. C. Kern, Utrecht, Eere-Voorzitter;
 - Mr. J. H. Abendanon, 's-Hage, Voorzitter;
 - Mr. C. Th. van Deventer, 's-Hage, Onder-Voorzitter;
 - E. F. Grooss, 's-Hage, Secretaris
 - Prof. Mr. D. van Blom, Delft;
 - M. C. Brandes, Hilversum;
 - J. C. van Eerde, Amsterdam;
 - D. H. Havelaar, Rotterdam;
 - H. van Kol, Voorschoten;
 - Dr. J. J. van Loghem, Amsterdam;
 - Dr. H. Onnen, Wageningen;
 - Prof. Ch. A. van Ophuysen, Leiden;
 - Dr. H. F. Roll, Amersfoort.
 - Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden;
 - Dr. H. D. Tjeenk Willink, Deventer.
- Het Secretariaat is gevestigd Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Een Technische Hoogeschool in Nederl.-Indië.

Door het „Financieel Comité voor de stichting eener Technische Hoogeschool in Ned. Indië“ wordt een beroep gedaan op de „Ingezetenen van Ned. Indië“ om daadwerkelijk mede te werken aan de stichting van genoemde Hoogeschool.

In den oproep wordt medegedeeld, dat een combinatie van eenige ingezetenen van Batavia, die het met Indië wél meenen, aan de Indische Universiteits-vereeniging een

terrein gelegen ter hoofdplaats Batavia ter waarde van f 150.000 heeft aangeboden, onder voorwaarde, dat daarop een Technische Hoogeschool zal verrijzen, op te richten uit verdere bijdragen van alle klassen der Indische bevolking.

Dit aanbod werd door genoemde vereeniging aanvaard, in de hoop en het vertrouwen, dat gansch Indië zal willen inzien, welke hooge belangen voor dat land aan de stichting eener dergelijke inrichting van onderwijs verbonden zijn en dat alle daar geboren en daar verblijvende de gelegenheid thans geboden, zullen aangrijpen om ook door een daad te bewijzen, dat zij het wél meenen met den vooruitgang van Insulinde.

Het Comité acht de stichting van een onderwijsinrichting als bovenbedoeld een hoogst gelukkig denkbeeld. Het vindt, dat deze stichting, behalve een centrum van beschaving, tevens verbreidster zal zijn van die wetenschappen, waaraan een niet ontwikkeld land de meeste behoefte heeft en dat onder de ingezetenen van Ned. Indië talrijke personen kunnen aangewezen worden, die bij uitstek geschikt zijn om met vrucht het onderwijs in technische vakken te kunnen volgen.

Ter bereiking van dit doel is het noodig, dat men de beschikking krije over een fonds, met behulp van hetwelk het gebouw zal worden opgericht en de inventaris aangekocht.

Is eenmaal dit fonds gevormd, zoo ligt het in de bedoeling zich tot de Regeering te wenden met het verzoek gebouw, inventaris, grond, enz. te willen aanvaarden en het beheer van bedoelde onderwijsinrichting verder van Staatswege te voeren en haar in stand te houden.

Mocht het onverhoopt blijken, dat het aan middelen zoo rijke Ned. Indië te arm van hart is, om het voor de stichting der Technische Hoogeschool benodigde kapitaal — hetwelk geschat wordt f 500.000 te moeten bedragen — bijeen te brengen of, indien om andere redenen het hier ontvouwde plan niet mocht slagen, zoo zullen uiteraard de inmiddels reeds ontvangen bijdragen — na aftrek der te maken kosten — weder ter beschikking der gevers worden gesteld. Daartoe is een commissie voor de in te komen gelden benoemd, bestaande uit de heeren: E. A. Zeilinga, Phoe Keng Hek, R. M. A. Dhipokoetoemo en Mr. F. J. H. Cowan.

Elke bijdrage, hoe gering ook, zal dankbaar worden aanvaard, terwijl zij ook over 20 gelijke maandelijksche termijnen kan worden verdeeld. Alle storting van gelden voor het bovenomschreven doel kunnen plaats hebben bij de Agentschappen van de Javasche Bank of bij de Administrateurs der Afdelingsbanken.

Het Comité voornoemd verzocht aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“ om zijnen invloed aan te wenden ten einde tot de bereiking van het beoogde doel te komen.

Gevolg gevende aan dit verzoek, vestigen wij, in de hoop op spoedige kentering der tegenwoordige benarde tijden, andermaal 1) de aandacht op het bovenomschreven plan en verklaren wij ons volgaarne bereid bijdragen voor dit doel, hetzij schriftelijke beloften daartoe, in ontvangst te nemen en over te maken.

Namens het Hoofdbestuur,
De Secretaris.

1) Zie Kol. Weekblad van 26 Mei j.l. no. 22.

Uit de O. I. Mail.

Een Dienst in het Belang van de Hygiëne.

Aan dit belangrijke onderwerp wijdt „De Javabode“ van 6 Juli j.l. een uitvoerig hoofdartikel, waaraan wij het volgende ontleenen:

Er is bijna geen lange periode aan te wijzen, waarin de gezondheidstoestand in Indië over het algemeen gunstig genoemd kan worden. De cholera wordt afgewisseld door de pest, typhus, enz., en in de groote Indische steden blijft malaria heerschen in een veel te sterke mate. Wanneer er ook eens onderzoek gedaan werd naar de verbreiding van longtuberculose onder de inheemsche bevolking, zou men zeker evenmin gunstige cijfers verkrijgen.

En toch kan de veel te uitgebreide heersching van die ziekten en kwalen voorkomen worden, wanneer er werkelijk wat gedaan wordt, om de omstandigheden te verbeteren, waaronder de bevolking der steden leeft en werkt. De heer W. J. van Gorkom heeft reeds over de woningtoestanden van Batavia een boekje opengedaan; de heer H. F. Tillema heeft een uitgebreid, duidelijk geïllustreerd verslag gepubliceerd van zijn onderzoek naar de manieren, waarop de kleine luyden te Samarang gevestigd zijn. Ook in andere steden is het in de sloppen en kampongs der achterbuurten met de hygiëne treurig gesteld, en wij zijn er van overtuigd, dat dezelfde toestanden, zooals die in Tillema's boek beschreven zijn, ook bestaan in Soerabaja, Djokdja, Solo, Padang, Makassar, Bandjermasin en andere groote en kleine steden.

Om afdoende maatregelen in het belang van de bevolking te nemen, gaat het niet aan, de zorg voor de woonhygiëne op te dragen aan personen, die reeds ander werk hebben te verrichten. De gemeenteraden, die reeds veel te doen hebben, zijn onmachtig, om de taak der hygiënische stadsverzorging in vollen omvang uit te voeren. De toestanden in de Indische steden zijn van dien aard, dat wil men van die verzorging goede resultaten verwachten, de groote arbeid daarvoor iets speciaals moet wezen, de volle aandacht behoort te hebben en de taak behoort te zijn van een aparten dienst. Er zit aan de verbetering van dergelijke toestanden zooveel vast, dat men die onmogelijk als een bijwerk opvatten kan. Door het verkeer, dat zich concentreert om en in de groote steden, en door de bevolkingsdichtheid in die steden, zijn deze gewoonlijk de haarden van de kiemen der ziekten, die den Inlander teisteren.

In die steden zou dan ook het groote werk moeten worden aangevangen tot verbetering van de woningtoestanden. De heer van Gorkom heeft indertijd reeds de instelling van een specialen dienst daarvoor aanbevolen.

Het is de stedelijke hygiënedienst, die zijn ambtenaren dagelijks kan uitzenden waardoor een geregelde, speciale inspectie in het leven kan worden geroepen, tot heil van den kleinen man. De dienst kan zich met goede woorden en desnoods door toepassing van het politiestrafreglement in vele gevallen de medewerking van de bevolking verzekeren. Hij past de maatregelen toe en stelt ze voor, zooals zij noodig geoordeeld worden tot verbetering van de hygiëne en tot voorkoming van ziekteverbreiding.

Het bezwaar van de kosten dier werkzaamheden mag niet te veel gelden. Het is hier een groot belang van land en volk. En het wordt tijd om door krachtig ageeren

PERRY & Co. - Hutkoffers - Uitrustingskisten - **HOOGSTRAAT 20.**
- Mailkoffers - Regenjassen -

tot afdoende verbetering van den gezondheidstoestand, te voorkomen, dat onze koloniën hun roem als „the garden of the East” verliezen en de beruchtheid krijgen van „the Hell of Asia”.

De administratie, die kostbaar is.

Het is algemeen bekend, dat er op bureaux van residenten en assistent residenten ontzaglijk veel geschreven wordt.

In bundels, die van nummers voorzien zijn worden de brieven bijeengevoegd, en zoo bergt men jaarlijks bergen beschreven papier in de archieven op. Elk inkomend of uitgaand stuk, hoe onbelangrijk ook, krijgt een doorlopend agendanummer en een bundelnummer en wordt bij de retroacta gevoegd, die op dezelfde zaak betrekking hebben.

Geen wonder dus, dat voor al dat bureau-geschrift veel schrijvend personeel noodig is, commiezen, die de concepten schrijven, klerken voor het copieeren, klerken voor het agendeeren, klerken voor het expedieeren en klerken voor het archief. Zoo schrijft „De Javabode” en vervolgt:

Laten wij eens enkele vergelijkingen maken en nagaan, hoe dat alles was onder den gouverneur-generaal Jan Pieterszoon Coen, toen deze de stad Batavia had gesticht en het in 1620 noodig had gevonden, „eenige officieren dienen te maecten, omme op alle misbruicken te letten, daerop goede toesicht ende regard te nemen ende onder goede policiën ende wetten te leven, ende insonderheijt een bailliu over de stad”, enz.

In tien jaren tijd werd in Jacatra en Batavia aan „onkosten van huishoudinge en montkosten, aan soldijen, schepen, fortificatie en schenckage” een som van f1.336.000 uitgegeven of gemiddeld per jaar f133.600.

Aangezien blijkt een lijstje in een brief van Coen aan de Bewindhebbers der O. I. C. de onkosten van huishoudinge en montkosten ongeveer $\frac{1}{4}$ deel van de totale uitgaven vormden, zoo bedroeg de Bataviasche post daarvoor $\frac{1}{4} \times f133.600 = f33.400$.

Ruim 300 jaren geleden betaalde dus de gouverneur-generaal al zijn hooge en lage ambtenaren in het land Jacatra en de stad Batavia (raeden van Indië, advocaat fiscaal, bailliu, collegie van schepenen, commissarissen en rechtshuizen van 't fort, stadsbode, suppoosten, enz.) met ruim f33.000 per jaar.

In 1914 wordt bij staatsblad bepaald, dat een som van bijna f33.000 per jaar noodig is alleen voor de bezoldiging van klerken ten behoeve van het gewestelijk bureau te Batavia en de assistent-residentiekantoren in het gewest van dien naam!!

Vrouwelijke gemeente-secretarissen.

Naar de „Loc.” vernam is, in antwoord op een desbetreffende vraag aan een voorzitter van een Gemeenteraad medegedeeld, dat naar het oordeel der regeering tegen de benoeming van een vrouw tot secretaris van een Gemeenteraad hier te lande geen wettelijke beletselen bestaan.

De beslissing is te opmerkelijker, waar in Nederland zulk een benoeming door de bepalingen der Gemeentewet uitgesloten is.

Notariaat en Bevolkingsgronden.

Aan notarissen is de verplichting opgelegd om van alle overeenkomsten welke vervreemding van grond door Inlanders aan niet-Inlanders ten doel hebben, opgaaf te doen aan het hoofd van gewestelijk bestuur in wiens gewest de grond is gelegen.

Dit is blijkbaar om controle uit te oefenen op den langs den beschreven weg in handen van niet-inlanders komende bevolkingsgronden.

Intusschen valt het te betwijfelen, merkt „De Java-

FEUILLETON.

De ramp in Benkoelen.

Een inwoner van Benkoelen heeft volgenderwijs zijn indrukken van de geweldige aardbeving neergelegd in een brief, gericht aan den Padangschen correspondent van het „Soer. Hand.”

„In den nacht van 25 op 26 dezer ongeveer 2 minuten vóór tweeën, werden wij plotseling wakker door eene zeer zware aardbeving! Hooren en zien verging door het stampen der ledikanten, het gerammel der zinken daken, het vallen van rinkelend glas en aardewerk, geroep om hulp, enz. Wij grepen aanstonds de kinderen, trokken hen het bed uit, openden schielijk de deur en stapten snel naar buiten. Achter ons viel de brandende murlamp van de slaapkamer op den vloer aan gruzelementen, gelukkig zonder brand te veroorzaken; maar met dat al bevonden wij ons in 't stikdonker, en maakten dus voort, om den grooten weg te bereiken.

Daar gekomen trof een helsch lawaai ons oor; links hadden we de woning van den kapitein Chinees, waar we een luguber concert hoorden van brekende borden en glazen en het gerammel van gegalvaniseerd dakijzer, vermengd met het geluid van vallende dakpannen en dof neerstortend puin; waar tusschen door nog het geschreeuw van het bedienden-personeel; rechts hadden wij de soos, waaruit dezelfde geluiden als links opstegen.

bode” op, of die maatregel wel veel practisch nut zal hebben.

Primo plegen overeenkomsten van den vermelden aard, die het meest in de binnenlanden worden aangegaan, niet ten overstaan van een notaris te worden gesloten, zoodat de talrijke overeenkomsten, geconstateerd bij onderhandsche akte aan de controle ontsnappen. Voorts schijnt het gevaar niet denkbeeldig dat een niet-inlander, die zich in het bezit wil stellen van gronden van inlanders, deze niet voor een notaris doet verschijnen om van de prijsgeving van hunne rechten eene verklaring af te leggen, omdat hij er dan zeker van is dat het bestuur onverwijld daarmede in kennis wordt gesteld.

Hoe dit evenwel ook zij, in meerdere of mindere mate zal de nieuwe ordonnantie medewerken tot bestrijding van het onwettig grondbezit en uit dien hoofde is de vaststelling daarvan toe te juichen.

De Rechtsschool.

In het „Bat Nieuwsbl.” van 7 Juli j.l. hoofdartikel HAKIM o.m.:

Om maar eens met de deur in huis te vallen: het gaat niet goed met de „Opleidingschool voor Inlandsche Rechtskundigen”. De toeloop van leerlingen is niet, zooals men had mogen verwachten en het gehalte der nieuw aangenomenen wordt er, wat de verstandelijke ontwikkeling aangaat, niet beter op. Indien er derhalve geen afdoende maatregelen worden getroffen, om de school uit haar kwijnend bestaan op te heffen, dan zijn de dagen van deze nuttige inrichting geteld. En dit zou in alle opzichten te betreuren zijn.

De regeling is niet slecht en 't aanvangstrakement, hoewel niet hoog, toch in ieder geval voldoende. We moeten toch niet uit 't oog verliezen, dat de aanstaande rechtskundigen, na het verlaten der lagere school, dat is dus op 13 à 14-jarigen leeftijd, tot de voorbereidende afdeling kunnen worden toegelaten. Zulke leerlingen, op tijd van de lagere school, vormen de ware bibit. Na zes jaar zijn ze afgestudeerd en als ze 19 of 20 jaar zijn, kunnen ze een salaris hebben van f100 met goede vooruitzichten. Hoeveel hebben andere jongelui van dien leeftijd, hebben die zooveel meer, kunnen die ook stellig tot f300 klimmen en waarschijnlijk daarboven? Staan de Inlandsche artsen er zooveel beter voor met hun beginsalaris van f150, hun maximum van f250 en een studietijd van 10 jaar? Een Inlandsch arts heeft op zijn 23e of 24e jaar f150 en hiertegenover staat de Inlandsche jurist, die op 22 of 23-jarigen leeftijd zijn eerste verhooging kan hebben (na 3 jaar dienst) en dan ook f150 heeft en misschien nog meer, wanneer hij promotie heeft gemaakt tot adjunct-griffier bijvoorbeeld.

Er zijn menschen genoeg in onze kolonie, die er naar snakken hun kinderen in een dergelijke positie geplaatst te krijgen. Er wordt overwogen ook Inlanders van buiten Java en Madoera toe te laten.

Uitstekend! Concurrentie kan niet anders dan aan 't gehalte der leerlingen ten goede komen. Laat men dan echter tevens niet verzuimen ook andere landaarden de gelegenheid te bieden. Uit practische overwegingen — waarom toch ook velen de rechtsschool een goed hart toedragen — kan er geen bezwaar tegen zijn, want er is tekort aan juristen en aanvulling van dit korps is een dringende eisch. Het etisch beginsel komt evenmin in 't gedrang, want „elke landaard zijn eigen rechters” geldt evengoed voor den Chinees en bovendien, als men zoover nog niet gaan wil, ook nog een zeer groot aantal administratieve betrekkingen bij de rechterlijke macht, die vervuld moeten worden.

Nog eens, de opleidingschool voor Inlandsche rechtskundigen opengesteld voor jongelieden van alle landaarden, voor Inlander, zoowel als voor Chinees en Europeaan.

plus bovendien het geraas van springende flesschen drank enz.

Ondertusschen had een onzer tijdens den aftocht door het duister een bloedende neus en wang opgelopen wegens botsing tegen een boom; de ander jammerde over een diepe snee aan het been.....

Daar stonden wij met alles behalve aangename gedachten op straat; naar huis teruggaan durfden we niet, uit vrees, dat zich het schokkend tooneel van zoeven mocht herhalen. Als waarschuwing was o.a. een brok steen in ons bed neergevallen; ho, maar! Dat leek me voldoende!..... Wij besloten daarom verder te wandelen naar de aloon aloon: dat was zowat de veiligste plaats indien — wat zeer goed kon gebeuren — de aardbeving zich mocht herhalen. Op het plein was je tenminste veilig voor instortende huizen en neervallende boomen.

Van de huizen, die wij op onzen nachtelijken tocht passeerden, konden we de schade nog niet opnemen: het was daarvoor te donker! Even voorbij de aloon aloon lag echter het nieuwe biljardlokaal voor Maleiers geheel tegen de vlakte. Kort na de aardbeving geraakten de menschen druk in de weer: men zag overal lichten heen en weer bewegen, hoorde een sterk gedruisch van stemmen! We maakten toen het plan om door te gaan naar het Chineesche-kamp; onderweg kwam ons de kapitein-Chinees tegen, die het afraaide, aangezien het grootste gedeelte van de Chineesche buurt in puin lag. Men was er bezig de doden en gewonden onder de ruïnes vandaan te halen. Overal geschreeuw en onrust, terwijl de meeste gezichten zenuwachtigheid verraadden.

Het werd 3 uur in den morgen, toen wij besloten

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleenin-

Prolongatie - Deposito - C. r. r. r.

Safe-Inrichting.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO'S, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

PLAAT- EN KUNSTHANDEL

Spiegel- en Lijstenfabriek

GEKLEURDE EN ZWARTE GRAVURES EN ETSSEN
IN RUIME KEUZE.

Billijke prijzen voor het Encadreeren van Olieverfschilderijen,
Gravures, Foto's, Platen, Teekeningen, enz.

P. J. CRAMWINCKEL Jr.
PIET HEINSTRAT 36, TEL. No. 1906.

Speciaal ingericht voor Export naar de Tropen.

VELE ATTESTEN VAN INDISCHE FAMILIES.

Tel. H. 311. **OESTER SALON** Tel. H. 311.

F. HOEK,
PLEIN 15. DEN HAAG.

Speciaal-adres in: Oesters, Kreeften, Caviaar, enz.

Versche Zee- en Riviervisch.

Dit is de eenige maatregel, die de rechtsschool ten goede zal komen en op den duur zal blijken afdoende te zijn.

Nieuwe scholen.

Ter hoofdplaats Padang zal eene nieuwe inlandsche school voor lager onderwijs der 2de klasse worden bijgebouwd, zoodat alsdan ter plaatse 5 dergelijke scholen zullen bestaan.

Voor het bouwen der school is een bedrag van bijna f12000 toegestaan.

Daartoe gemachtigd door de regeering, is door den directeur van Onderwijs en Eeredienst bepaald dat op de suikeronderneming Djatiroto in de residentie Pasoeroean van de Handelsvereniging Amsterdam eene inlandsche school der 2de klasse zal worden geopend.

Op 6 Juli had de officieele opening plaats van de nieuwe Hollandsch-Chineesche school.

De resident, de ass.-resident, de regent, de controleur, de majoor en luitenant Chinees en vele Europeesche en inlandsche ambtenaren waren aanwezig.

De Bandoengsche H. B. S. zal in Januari 1915 worden geopend.

Het plan moet bestaan om het volgende jaar ook te Djocja een H. B. S. te stichten.

Hollandsch en Arabisch.

Het is bekend, dat door sommige Chineezers er voor geijverd wordt, om het Chineesch als vak op het leerplan van de Hollandsch-Chineesche scholen te krijgen.

Naar wij vernemen bestaat er onder de conservatieve Inlanders een bepaalde groep, die nu propaganda tracht te maken voor het idee, om het Hollandsch op de Inlandsche scholen te doen vervangen door het Arabisch, of althans deze taal naast het Hollandsch op den lesrooster te doen plaatsen. De menschen meenen, dat zij in het belang van hun godsdienst het Arabisch meer noodig hebben dan het Hollandsch en hun kennis van de Arabische taal goed te kunnen benutten voor het lezen en bestuderen van den korán.

Misschien komen spoedig de Klingaleezen om onderwijs in Sanskriet vragen. Zoo wordt de Indische regeering wel voor de oplossing van lastige vraagstukken geplaatst.

Suriname.

Naar het blad „Suriname” van 21 Juli verneemt is, per K. W. I. Mail uit Holland vertrokken de mijn-ingenieur Duijfs om in Suriname een nader onderzoek te doen naar het voorkomen van kwikzilver.

De heer Duijfs, die begin Augustus verwacht werd, is uitgezonden door een syndicaat, genaamd Tjon-Appi-syndicaat, aangezien de exploitatie voornamelijk op de goud-concessie Tjon-Appi aan de Marowijne zal plaats hebben. Het syndicaat is gevormd op een aandeelenkapitaal van f200.000, waarvan f100.000 is uitgegeven.

Levert de exploitatie bevredigende resultaten op, dan is de totstandkoming van een exploitatie-maatschappij verzekerd.

„Elke nieuwe industrie — aldus het blad — is van groot belang voor de kolonie en daarom verdienen de pogingen om er een in het leven te roepen, krachtig gesteund te worden.”

* * *

„De West” van 17 Juli verneemt, dat het immigratiedepartement — na verkregen goedkeuring der Engelsche regeering — besloten heeft om voortaan, in stede van Engelsche geneesheeren, Hollandsche geneesheeren te be-

zenden naar onze kennissen om te kijken. Het eerst begaf ons gezelschap zich naar de steenen woning van den heer H., dicht bij het postkantoor. Hier gekomen, zagen we aan de lichten, dat de geheele familie in de open lucht was gelogeed; vader, moeder en 8 kinderen. De ingang van het erf was nagenoeg versperd door het neergevallen puin van H.'s woning en van het belendend gebouw.

Het was hier leelijk toegegaan! Bij de eerste schokken waren van H.'s woning de muur en het dak ineengestort; man en vrouw vlogen in 't donker het bed uit, de straat op; in de dooreenwarreling vielen hen gruis en neerstortende pannen om de ooren, zoodat ze om hulp moesten roepen, om de kinderen, die in een aparte kamer sliepen, daaruit te verlossen. Gelukkig waren een tiental inlanders daartoe bereid en togen dezen bij lamplicht direct aan het reddingswerk, waarbij zij de voldoening smaakten, alle kinderen te mogen verlossen uit hunne benarde positie! De 2 oudste meisjes en nog een klein broertje hadden intusschen kneuzingen opgelopen; een der meisjes had een balk tegen haar lendenen gekregen. De geneeskundige dienst was zeer actief: een brancard kwam de gewonde kinderen halen en wij gingen allen mee naar het hospitaal. De „geneeskundige dienst” bestond alleen uit een jongen dokter-djawa met zijne helpers; maar ik verzeker u, dat deze jonge medicus zich geducht weerde en iedereen hulp wist te verschaffen.

Een Europeesche geneesheer is er niet meer, sinds de vorige maand het garnizoen van Benkoelen is opge-

heven. In het hospitaal zagen we den eersten doode (een

lasten met het geleiden van emigranten van Calcutta naar Suriname. Deze verandering geschiedt met het oog op de keuring in Indië en om de emigranten onder weg aan een Tymolkuur te kunnen onderwerpen (tegen anchylostomen).

De geneesheer-geleider moet de Engelsche taal kennen, ook eenige kennis hebben van de taal der emigranten en een arts-diploma bezitten.

* * *

Uit hetzelfde blad:

Door winkelkerken te Paramaribo is een beweging op touw gezet om te komen tot sluiting der winkels om 4 uur 's middags, zooals zij verklaren dat in de meeste West-Indiën geschiedt. Hun werkuren zijn thans van zeven uur des morgens tot half zeven 's avonds, soms nog veel later, al welken tijd men op de beenen moet staan. Een vervroegde sluiting zou de gelegenheid geven om de namiddagen te wijden aan gepaste ontspanning, cricket, voetbal, enz. Om een afdoend resultaat te verkrijgen, zou vermoedelijk regeling bij wet noodig zijn.

* * *

In verband met hetgeen wij in dit blad meermalen in het midden hebben gebracht omtrent de benoeming van een nieuwen inspecteur voor het onderwijs, knippen wij uit „De West” van 21 Juli het volgende bericht:

„Naar wij vernemen is een adres aangeboden aan den gouverneur, ondertekend door ongeveer 150 onderwijzers, zoowel van het openbaar als bijzonder onderwijs. In dit adres wordt de wensch uitgesproken, dat bij de a.s. benoeming van een inspecteur voor het onderwijs, de keuze moge vallen op den heer E. B. J. Luitink, directeur der Hendrikschool. Er was geen gelegenheid dit adres ter teekening aan te bieden in de districten.”

* * *

„De West” van 10 Juli brengt een lezenswaardig hoofd-artikel over Sinaasappel-cultuur, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De vraag in Europa naar tropische vruchten neemt voortdurend toe.

De Surinaamsche bodem levert een groote verscheidenheid van de heerlijkste vruchten.

Is het onder die omstandigheden niet vreemd, dat zich tot dusverre geen bedrijf hier ontwikkeld heeft voor export van vruchten? En zou de teelt van vruchten zich niet in 't bijzonder eigenen voor den landbouw in 't klein, die zulk een moeilijken tijd doormaakt?

Genomen proeven in de laatste jaren hebben aange-toond, dat de sinaasappel-cultuur voor uitvoer loonend is uit te oefenen in de kolonie. Doch zal er van een uitvoer op groote schaal sprake kunnen zijn, dan behoeft men schepen met inrichting voor vruchtentransport. De schepen van de Kon. W. I. Mail beantwoorden tot dusverre niet aan dien eisch.

Het vervoer is dus op dit oogenblik eenigszins ge-waagd.

Het percentage dat rot aankomt, zou minder zijn bij een vervoer dat aan technische eischen voldoet.

Komt de bacoven-cultuur voor export tot stand, dan zal men over goed ingerichte schepen voor het vervoer kunnen beschikken.”

„De laatste jaren hebben min of meer stelsel-matige verschepingen plaats gehad van de plantage Vredenburg”

„Dit jaar zal ook de pl. La Liberté deelnemen aan de verscheping. De eerste oogst van een vierjarigen aan-plant van 32 akkers op die plantage wordt geschat on-geveer 60.000 vruchten te zullen bedragen.

De verschepingen van Vredenburg ware afkomstig van slechts een honderdtal boomen, die gemiddeld jaarlijks

Chinees), terwijl de dokter-djawa eene Chineesche vrouw behandelde, met eene gapende wonde aan haar hoofd binnengebracht.

Van het hospitaal gingen wij een familie opzoeken, die met alle lichten op in de voorgalerij vergaderd zat, in afwachting van de dingen die komen konden.

We bleven hier tot half 6 en meenden nog eene natrilling der aardbeving te gevoelen.

Thuis gekomen, bleek de schade hoofdzakelijk veroor-zaakt door het breken van alles wat breekbaar was.

Ik zag in onze buurt de woning van den heer S., die met familie zich op reis bevond te Kepahiang, ge-ducht beschadigd: de steenen muren lagen op vele plaatsen bloot, de stutpilaren waren gebarsten en wacht-ten op nog één schok, om tegen de vlakte te vallen. Borden, vazen, lampen, enz. aan gruzelementen! Om kort te wezen: geen enkel steenen huis is heel gebleven en alle bewoners van steenen woningen zijn eruit ge-trokken.

Alle Europeanen hebben een woninkje in of bij de Kota gehuurd; wij waren blij onderdak te vinden bij een mantrie, die ons een deel van zijn huis afstond. Als men nagaat, dat zelfs de zeer zware muren van het fort Marlborough barsten hebben gekregen, behoeft men niet verbaasd te wezen over het instorten van de veel lichter gebouwde particuliere steenen verblijven. De resident is uit het op instorten staand residentshuis getrokken in eene planken woning.

Hillmer & Co.

Noordeinde 58. Tel. 1667

PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.- f 4.50.

Engelsche Hemden
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.

Rijke keuze DASSEN.
Gemaakte en Zelfbinders.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier. Tel. Interc. 2443.

Specialiteit

Tafel-Serviezen

Zuiver Nikkel, Alpacca, Alpacca Zilver
(wit metaal verzilverd) en Artistiek Tin

als: SOEPERRINES, GROENTESCHALEN, SAUS-
KOMMEN, VLEESCH- en VISCHSCHOTELS, Enz..

Zeer groote verscheidenheid.

15 Hoogstraat 15 - Den Haag.

Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.
Het beste systeem en de beste kwaliteit.

Instituut „ALPINA”

GERSAU aan het Vierwaldstättermeer.

ONDERRICHT in alle Moderne Talen, zoowel elementaire als hoofdvakken.

VOORBEREIDING voor Universiteit, Politechnicum, Handel en Landbouwkunde.

HEERLIJKE LIGGING, gezond Alpenklimaat. Zeer geschikt voor herstel van zwakke schoolkinderen, of voor diegenen, welke hunne vakantie in Zwitserland willen doorbrengen.

MATIGE PRIJZEN. Prima referentiën. Prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

Directeur: PROF. VAN WIJK.

GESCHER & KEMPER

ROTTERDAM BREDAM AMSTERDAM ARNHEM

TAPIJTHANDEL EN COMPLETE MEUBILEERING

VLAMINGSTR: 22. DEN HAAG

Gebroeders Domhoff

Hofkleermakers van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

's-Gravenhage

Rotterdam

Parkstraat 8.

Mosseltrap 5-6-7.

Heeren- en Dames-Kleermakerij.
Uitrustingen voor Oost- en West-Indië.
Uniformen voor Zee- en Landmacht.
Rij- en Automobielkleeding.
Galakleeding en Ambtsgewaden.

Amsterdam

Nijmegen

Heerengracht 422.

Graafsche weg 9.

FABRIEK VAN GESCHILDERDE MEUBELN

- G. J. LAMERS -
Prinsegracht 114, Den Haag.

Levert direct aan particulieren alle soorten
MEUBELN, tegen fabrieksprijzen.

547 sinaasappelen produceerden. Enkele oudere boomen produceerden echter veel meer en wel respectievelijk 4100, 2400, 2100, 1500 en 900. Een productie van 5000 vruchten van volwassen boomen is niets buitengewoons. Een akker vruchtdragende boomen kan wel 100.000 vruchten produceeren. Bij een netto winst van slechts één cent per vrucht, zou dit een overschot per akker leveren van duizend gulden. Een welverzorgde kleine aanplant van sinaasappelen kan een goudmijn zijn voor den bezitter.

Wanneer de kolonie het geluk mag te beurt vallen om weder vruchtenscheppen in de vaart te krijgen, is het te hopen dat zich een geregeld bedrijf voor opkoop en verschepping van sinaasappelen zal ontwikkelen. Want hetgeen door enkele plantages verscheept wordt, is slechts een gering deel van hetgeen de kolonie thans reeds kan opleveren aan sinaasappelen."

* * *

Aan hetzelfde nummer van „De West" ontleenen wij onderstaande statistiek van de voornaamste uitvoeren van Januari—Juni. Ter vergelijking worden de cijfers van 1913 mede opgegeven.

	1914.	1913.
Balata K.G.	260.125	201.414
Bacoven (versche) bos	71.475	51.739
Idem (gedroogde) K.G.	23.914	71.704
Cacao K.G.	1.221.437	683.923
Goud (ruw) gr.	418.502	401.055
Hout \square of \square , M ³	696	1.448
Idem (Letterhout) K.G.	105.613	42.350
Huiden K.G.	26.985	23.492
Koffie K.G.	298.760	78.749
Rum of dram 50 pCt. L.	639.940	495.018
Suiker. Vac. 1e prod. K.G.	5.380.860	4.227.639
Idem, naproduct K.G.	400.820	590.937

WAT DE INLANDER ZEGT.

Lotsverbetering voor de gecommiteerden bij de Dessa-loemboengs.

Een ingezonden stuk over Loemboeng dessa (dessa-padischuren) komt in de „Pantjara Warta" voor, gericht tot de „autoriteiten van het volkscredietwezen". Een zekere Ch. schrijft, dat hij reeds twaalf jaren gecommiteerde is bij de dessa-loemboengs, dat hij en zijne collega's in al dien tijd het belang van het land en van het Gouvernement behartigd hebben, dat hij gehoopt heeft en nog hoopt, dat de Regeering zich het lot van de gecommiteerden zal aantrekken, maar dat dezen in de residentie Cheribon nog altijd gecommiteerden op hetzelfde loon zijn gebleven, terwijl tot dusverre geen vooruitzicht op lots- of loonsverbetering bestaat. „In de Preanger", schrijft hij, „is het reeds voorgekomen, dat een gecommiteerde op een traktement van f12.50 'smaands op eens mantri loemboeng werd. In de residentie Cheribon heeft het bestuur tot nu toe steeds de mantris loemboengs uit andere takken van dienst benoemd. Mantris politie of schrijvers op f40 'smaands werden daarvoor gekozen. 't Is onbegrijpelijk! Het bestuur weet toch maar al te goed, dat wij, de gecommiteerden, veel te doen en een groote geldelijke verantwoordelijkheid hebben. Wij wachten nog steeds den tijd af, dat de gecommiteerden eerstens beter betaald worden, maar ook, dat zij promotie mogen maken".

De S. I. op Medan.

De „Sinar Djawa" ontving uit Medan bericht, dat daar reeds verschillende afdelingen van de S. I. gevormd zijn, n.l.: Medan Tebingtinggi, Bindjei, Tandjoeng Poera, Perbaengan, Loeboe Pakam, Pangkalan Brandan en Laboean Poekoe, met te zamen een 3400 tal leden. Het doel bepaalt zich hoofdzakelijk tot hulpverschaffing bij sterfgevallen en andere huiselijke moeilijkheden, en zulks niet alleen voor de leden, maar ook voor andere Inlanders, niet-leden, die om hulp vragen. Te Medan zelfs en te Bindjei zijn reeds coöperatieve toko's of gericht.

Tondo Octomo.

Hetzelfde blad bericht ook, dat het Inlandsche personeel van de Scheepsagentuur te Semarang zich tot een Bond, de „Tondo Octomo" vereenigd hebben, met het doel elkaar te helpen en een rustig leven te leiden, vrij van geldelijke zorgen. In de eerste plaats zal het maken van schulden worden tegengegaan. Zij, die genoodzaakt zijn, om de een of andere reden geld op te nemen, zullen door de Vereeniging geholpen worden. Daartoe zal een fonds worden opgericht. Elk lid zal f1 'smaands aan de kas bijdragen. Voor elken gulden, die geleend wordt, moet f1.17½ terugbetaald worden. Daarvan zullen f0.12½ op het einde van het jaar onder de leden verdeeld worden, terwijl de overige f0.05 voor de administratiekosten bestemd zijn.

Inl. Ambachtsscholen.

De „Sinar Djawa" vernam, dat de Directeur van Landbouw voornemens is nog drie ambachtsscholen voor Inlanders op te richten op den voet van de reeds bestaande. Voor de Inlandsche bevolking, die hoe langer hoe meer behoefte heeft om zich te ontwikkelen, zijn deze scholen natuurlijk van groot belang; zij moet zich in verschillende richtingen kunnen bekwamen. Den lezers wordt aanbevolen om hieraan de meest mogelijke bekend-

heid te geven, opdat van de a.s. scholen véél gebruik zal worden gemaakt.

Waterverdeling.

Tot nu toe, schrijft bovengenoemd blad, bestaat in suikerdistricten de regeling, dat in den Oost-Moesson het water, benoodigd voor de polowidjo aanplantingen (tweede gewassen) der bevolking des nachts verstrekt wordt en dat de fabrieken slechts overdag van het water mogen profiteeren. De kleine man, wil hij dus zijn aanplant besproeien, dient 's nachts te waken, want over dag loopt het water niet over zijne velden. Durft hij het te wagen na 's ochtends 4 uur van het water gebruik te maken, dan komt hij onverbiddeijk voor de rol en al verdort ook zijn aanplant, de belasting (landrente), moet hij toch betalen. In 1913 kon door de felle droogte geen polowidjo geplant worden. Het weinige water dat er nog was, moest voor de suikerrietuinen beschikbaar gehouden worden. Zooals gewoonlijk moest de Inlander het afleggen tegenover den geldvorst oftewel de suikerondernemingen. Waarom niet billijkheidshalve de verdeling van het water aldus gemaakt, dat de kleine man zoowel des nachts als over dag gedurende de helft van den tijd over het water beschikken mag en dat gedurende de andere helft van den dag en den nacht het water aan de fabriek gegeven wordt? De lasten worden dan gelijkelijk gedragen en de voordeelen gelijkelijk genoten. Ach, was 't maar zoo! in de werkelijkheid kan de fabrikant met zijn geld toch gedaan krijgen, dat hem meer water gegeven wordt, dan hem rechtens toekomt. Toch willen wij dit denkbeeld den autoriteiten nog eens in overweging geven", aldus besluit het blad.

Bij Rietbranden.

„Even onrechtvaardig gaat 't met de bestrijding der rietbranden", zoo meent het blad en vervolgt: „Bij een rietbrand moeten alle Inlanders uit de omliggende dessa's uitkomen om te helpen blussen. Ook de Europeesche en Inlandsche ambtenaren, de regent, patih, wedono, assistent wedonos, mantris politie enz. zijn op de been. Zij onderzoeken wie van de heeren dienstplichtigen zijn opgekomen en wie niet. Die niet zijn verschenen, worden voor de rol getrokken. Den volgenden dag moet iedereen er op uit om z.g. katrangan te zoeken (trachten uit te vorschen, wie of wat den brand veroorzaakt heeft), kampong in en kampong uit, zonder eenige vergoeding. Zijn werk moet hij in den steek laten, vrouw en kinderen, zijn vee blijven onverzorgd achter. Hij kan geen geld verdienen en schadeloos wordt hij daarvoor niet gesteld. Zoo ziet ge wat het lot is van de armen en verdrukten, en hoe sterk en machtig de suikerfabrikanten zijn, hoe zoet, maar ook hoe „bitter" de suiker van smaak is. Ik vraag me zelf af: hoe kunnen de dessalieden naar behooren „katrangan" zoeken. En zoo zij al katrangan krijgen, wat is dan hun loon, wat de vergoeding? Ik heb nooit van eenige vergoeding of vermindering van belasting gehoord", aldus schrijver.

De „Hormat-circulaire".

In de „Sinar Djawa" is een samenspraak opgenomen tusschen Sidinen Wiro, (beiden politie-agenten), afgeluisterd door „een tweeden Bandot". Bovenaan is het getal 2014 geschreven. Sidin: zeg Wiro, ik hoor, dat er een nieuwe prentah is gekomen, „Matkèlèr" geheeten, wat is dat voor een prentah? Wiro: Matkèlèr? Dat begrijp ik niet. Maak 't mij duidelijk.

S. In die matkèlèr wordt gezegd, dat de Inlanders geen hormat meer behoeven te bewijzen aan wie ook en dat wij allen als gelijken te beschouwen zijn.

W. O. Sidin, wat ben jij toch dom. Dit is geen prentah, maar een soerat van Bogor (Buitenzorg), waarin de Hooge Regeering haar wenschen te kennen heeft gegeven. Deze soerat noemen ze nu „de hormat circulaire" (en niet matkèlèr). De Regeering verlangt nu, dat de heeren particulieren niet laag neerzien op andere menschen, dat de Inlanders dus als menschen beschouwd en niet als beesten behandeld moeten worden.

S. Wiro, wanneer is deze soerat afgekomen?

W. Als ik mij niet vergis in de maand October van het vorige jaar.

S. Hé, wat vreemd, dat wij eerst nu in Kendal er van hooren, en ons er druk over maken. Zouden zij in Kendal geslapen hebben en eerst nu van het bestaan van deze circulaire op de hoogte zijn gekomen? Wel wat laat. Zouden de ambtenaren eerst nu te weten zijn gekomen, dat zij op stoelen mogen zitten? Ik geloof werkelijk, dat zij eerst nu wakker zijn geworden. Want ik herinner mij nu nog heel goed, dat tijdens de onafhankelijkheidsfeesten, die in November van het vorige jaar te Kendal gevierd werden, een hulpschrijver — en dit heb ik met mijn eigen oogen gezien — ten aanschouwe van een ieder, door een assistent wedono geschopt en getrapt is geworden. Hij hulde van de pijn. Bij deze zelfde gelegenheid werd een huurkoetsier door een mantri politie op den openbaren weg afgeranseld. Geen haan heeft er naar gekraaid. Wat maakt men zich druk over dat zitten op stoelen, terwijl nog zulke dingen kunnen gebeuren! Is het niet beter, dat de Inlanders maar op den grond blijven zitten, doch dan niet geschopt en geslagen mogen worden?

W. Hm! Sidin, jij bent toch werkelijk een dom mensch. Je gaat niet met je tijd mee. Vroeger waren de menschen in Kendal vredig, zij hadden onder elkaar geen ruzie. Maar sedert je een nieuwen regent hebt gekregen, steekt iedereen het hoofd de hoogte in. Iedereen voelt zich, en vraagt zich af: waarom hij toch eigenlijk geen regent ge-

„HET JAVAHUIS".
Gesloten Heerenhuis, vroeger bewoond door den W.E.Z.G.
Heer Dr. MOULIJN.
Javastraat 98 - Den Haag.
Enigst adres voor repatrieerenden en deeltige
Familiën die zich wenschen in te richten met degelijk
en solied 2de-Hands-Meubillair.

UITSLUITEND WORDEN PRIMA EN ZEER GOED
ONDERHOUDEN INBOEDEL'S OVERGENOMEN.

Vele tevredenheidsbetuigingen van voorname Indische
families voor belanghebbenden ter inzage.

„HET JAVAHUIS", Javastraat 98.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

A. LAARMAN,

Valeriusstraat 106. Koningstraat 112.
Witte de Withstraat hoek Da Costastraat.
DEN HAAG.

KOFFIE - THEE.

Kruideniers-, Grutterswaren en Comestibles

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geillustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

A. J. LINNEWEEVER,

Westeinde 32a - 's-Gravenhage.

Orthopaedisch Schoenmaker

KURKVERHOOGINGEN
OP VERSCHILLENDE MANIEREN.

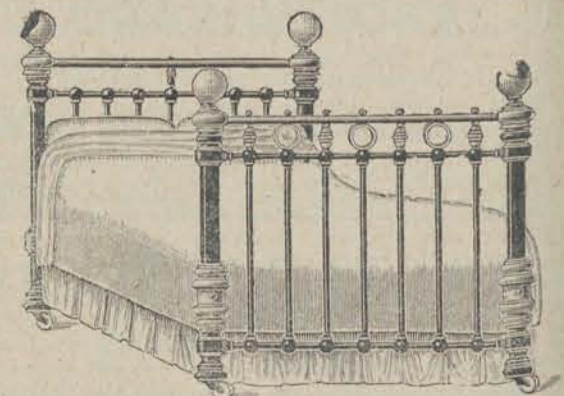
Laarzen met baleinen, Laarzen met steunwerk, Beugel-
laarzen, enz. enz.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

worden is? De een warmt den ander op. En weet je wie er eigenlijk achter zitten? 't Zijn onze eigen hoofden!

S. Ach kang Wiro, waarom beschuldig je nu dadelijk onze bendoros (heer en meester).

W. Ja, Din. Gareng (een wajangfiguur) is oud genoeg om te weten, wat hij zegt. Vroeger en trouwens nu nog, als je bij je eigen hoofden kwam, dan zat je op den grond en je deedt de sembah. En je chef was in een stoel gezeten. En niemand nam er aanstoot aan. Maar sedert je in de kaboe-paten, enfin ik zal maar niet duidelijker zijn. Han! Is er nu verschil, of je in de pendopo van de kaboe-paten, dan wel ten huize van je onmiddellijken chef op den grond gaat zitten? In welk geval betoon je de meeste onderdanigheid?

S. Kang Wiro, waarom verdenk je de hoofden van zulke booze inzichten?

W. Ach, Sidin. Ik ken ze maar al te goed. Zij willen wel tegenover hunne meerderen de zoo vurig begeerde gelijkheid en gelijkstelling, maar van hunne ondergeschikten blijven zij de meest kruipende onderdanigheid vorderen.

S. Schei uit, Wiro! Je gaat te ver. Die h o r m a t gaat er zoo maar niet in eens uit. En je moet er toch nog iets anders daarvoor in de plaats stellen, anders gaat 't respect er heelemaal uit van den mindere tegenover den meerdere. En dit moet toch blijven bestaan. Geen wonder, dat de Inlandsche ambtenaren, willen zij hun macht en gezag over den kleinen man behouden, zich nog aan de h o r m a t houden, in welken vorm dan ook.

W. Alles goed en wel, maar laat 't niet gepaard gaan met plagerijen, knoeierijen en knevelarijen (Wiro noemt verschillende recente gevallen op).

S. Hoe weet je dat alles zoo precies? Heeft de S. I. van Kendal daar niets van vernomen? Waarom houdt zij haar mond?

W. Jawel. De S. I. weet véél en wil véél doen, maar kan nog niet alles doen. Zij mag haar krachten niet overschatten en moet voorzichtig zijn ook tegenover het bestuur en de besturende ambtenaren. Zij wordt toch reeds zoo gewantwoord en verdacht gemaakt.

S. Wat zou je er van denken, als wij politie-agenten ook eens vroegen om niet meer te behoeven te d j o n g k o k en s i l o. Wij dragen van ouds een pantalon, zijn militairerment gekleed.

W. Ach, waarom niet. Zij zullen 't dunkt mij, niet weigeren. De soldaat staat ook voor zijn officier. Maar Sidin, weet je wat ik beter vind? Laten wij a g e n t e n om meer traktement vragen. Anderen hebben dit reeds gedaan, waarom zouden wij 't niet doen? Wij hebben 't zwaar te verantwoorden. Vraag 't maar eens aan een assistent-medono of mantri politie, of zij wat 't werk betreft, met ons zouden willen ruilen?

S. Ja, dat is waar Wiro. Laten we nu meer eerst te rade gaan met onze Inlandsche Vereenigingen B. O. en S. I., die immers op zich genomen hebben de belangen der Inlanders te behartigen?

W. Ik geloof, dat wij M a n g o e n h a r d j o niet mogen passeeren, die heeft tenminste de bewijzen geleverd hulp te kunnen verschaffen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Critiek.

De heer H. Borel, ambtenaar voor de Chinese zaken, thans met verlof in Europa, heeft in de „Telegraaf" — alzoo de „Pernia gan" — een stuk geschreven over de Chinese officieren in N.-I. en over de benoeming en de installatie van den nieuwen majoor te Soerabaja, ook over andere zaken de Chinezen betreffende en over de Chinese vereenigingen. Aangenaam is het niet voor de Chinezen en vooral niet voor den majoor Han Tjong Khing te Soerabaja, wat daar geschreven staat. Het doet ons leed en wij begrijpen 't niet, waarom schrijver o.a. in de familie-zaken roert. Wij weten allen, dat hij geen vriend is van majoor Han Tjong Khing, al was 't maar alleen, omdat deze hoog stond aangeschreven bij wijlen den heer Enthoven, den vijand van den heer Borel. Misschien is 't daarom, dat hij ook diens familie in de krant betreft. Heeft men bij het vertrek van den generaal van Daalen, bij al de hulde, die hem werd gebracht, ook de zaken van diens broer opgepakt? Het blad vervolgt: „Ten aanzien van wat de heer Borel omtrent Tjong Hoa Hwe Koan vertelt, slaat hij de plank mis. De school van de T. H. H. K. te Batavia werd in 1902 opgericht, dus nog veel eerder dan op andere plaatsen. Dat daar de Tjing Im-taal werd aangenomen, was alleen om reden dat deze niet van een bepaalden stam, niet bepaald dialect is. De T. H. H. K. van Batavia is ontstaan door de vereenigde samenwerking van de Khe, Hokkian, Kongfoe en Pranakan-Chinezen. Had men de Khe-taal genomen, de Hokkian-Chinezen zouden er geen genoegen mee genomen hebben. De Khe-Chinezen zouden ook niet gewild hebben, dat de Kongfoe-taal werd gebruikt. Men nam daarom de Tjing Im-taal aan, ten einde alle partijen tevreden te stellen.

Chineesche en Inlandsche Scholen.

Toen ik — alzoo iemand in de „Bintang Soerabaja" — nog op de Europeesche school te Padang was, waren er onder 200 leerlingen maar 3 Chinezen; het schoolgeld was voor hen niet gering. Eén daarvan was de zoon van een luitenant-titulair, die f 25 's maands schoolgeld betaalde, behalve het kostende van de boeken en andere leermiddelen en schoolbehoefte... De rekeningen

beliepen soms tot f 35 in de maand. En dan nog kreeg zoontjelijf privaattlessen van den hoofdonderwijzer, drie keeren in de week, waarvoor ook al f 25 in de maand betaald werd, niet omdat hij zoo dom was, maar ach, 't stond deftig en de vader kon 't betalen. f 60 in de maand dus om de lessen van een lagere school te volgen! Groot kon de toeloop van de Chinezen, die naar Europeesch onderwijs voor hunne kinderen verlangden, naar deze scholen niet zijn. De Chinezen, Nederlandsche onderdanen, kregen 't gevoel, dat het onderwijs aan deze scholen niet voor hen was weggelegd. Vandaar de oprichting van de T. H. H. K. scholen, om zelf in de behoeften van het onderwijs te voorzien. En de Chinezen dachten, dat het Gouvernement deze scholen met een subsidie zoude steunen, al was 't maar, opdat de Hollandsche taal zoude worden onderwezen, wat zij toen wilden en als Nederlandsche onderdanen ook noodig achtten. Maar neen! De Chinezen werden genoodzaakt geheel op eigen krachten te drijven. Chineseesche onderwijzers kwamen uit het Chineseesche vaderland en de Engelsche taal werd geleerd. Dit vond 't Gouvernement ook al weer niet goed. Toen kwamen op de hoofdplaatsen Hollandsch-Chineesche scholen, die nog mooier waren dan de Hollandsche scholen. Maar aan de Inlanders moest toen ook gedacht worden. De Hollandsche scholen liepen vol; toen kwamen de Hollandsch-Inlandsche scholen, feitelijk 1e klas scholen, bestemd voor kinderen van ambtenaren en adellijken, met Hollandsche onderwijzers om de Hollandsche taal te leeren. De Inlanders hebben dit (dus eigenlijk aan de onderwijs-politiek der Chinezen te danken!) zoo besluit de Chineseesche schrijver.

Van Vreemde Koloniën.

De economische waarde der Duitsche koloniën.

Nu de Duitsche koloniën met een inval worden bedreigd is het zeker niet van belang ontbloot eens na te gaan, welke de economische waarde is, die er aan wordt toegekend, aan de hand van een artikel in de koloniale Monats-blatter. Alle Duitsche koloniën behooren tot de zoogenaamde plantagekoloniën, d.w.z. van kolonisatie door het Europeesche ras is daarbij geen sprake; de Europeanen verkeerden er in de minderheid en hebben in hoofdzaak een leidende rol. Naar de voornaamste uitvoerartikelen kan men de verschillende koloniën als volgt typeeren: Zuid-West-Afrika het diamantland, Kameroen het land van cacao en oliepalmen, Togo dat der oliepalmen, Oost-Afrika dat van den sisalhennepe, terwijl N.-Guinea de kolonie der cocospalmen kan worden genoemd. De handel in deze koloniën is sedert 1897 sterk vooruitgegaan; de invoer is verzesvoudigd, de uitvoer vertienvoudigd, hetgeen pleit voor eene gezonde ontwikkeling der koloniën. Bestond de uitvoer oorspronkelijk in hoofdzaak uit producten van verzamelnijverheid, deels op het voorbeeld der Europeanen, deels onder den druk der koloniale regeeringen, legt de bevolking zich thans meer en meer toe op den landbouw. Niettemin neemt de verzamelnijverheid in een enkele kolonie, als Kameroen, nog eene overwegende plaats in. Voor den uitvoer is trouwens van de aanplantingen der inboorlingen niet veel te verwachten en dient aanmoediging van de Europeesche landbouwindustrie op den voorgrond te staan bij de pogingen tot ontwikkeling der koloniën. In hoever het groot-kapitaal bij de koloniën is geïnteresseerd, blijkt uit een opgave van het aantal ondernemingen en het daarin belegde kapitaal, n.l. 309 ondernemingen met 506 millioen mark kapitaal. Hieronder waren 10 banken, 9 scheepvaartondernemingen, 7 spoorweg- en telegraafondernemingen, 47 van mijnbouw, 79 voor diamanten, 138 voor landbouw en veeteelt, 109 gemengde bedrijven. De landbouwendernemingen planten caoutchouc, cocosnoten, sisalhennepe, cacao, katoen, oliepalmen, koffie en bananen aan. De door die ondernemingen geplante oppervlakte nam van 1908 tot 1912 toe van 85.115 hectaren tot 178.826 hectaren, het aantal Europeesche geëmployeerden van 591 tot 1103, dat der kleurlingen-arbeiders van 52.085 tot 119.268. Een deel dezer ondernemingen is nog niet in volle productie. Terwijl bij de landbouwendernemingen het groot-kapitaal overwegend betrokken is, zijn in Zuid-West-Afrika, waar op groote schaal veefokkerijen aangetroffen worden, de boerderijen voor het grootste deel in het bezit van de boeren individueel. Veel heeft de veeteelt daar geprofiteerd van den spoorwegaanleg. Het rundvee nam er van 1908 tot 1913 in aantal toe van 73.331 tot 205.643 stuks, wolschapen van 11.753 tot 53.691, schapen voor de slacht van 193.020 tot 472.585 stuks.

De kolonie Togo, waar de Engelschen volgens de krantenberichten zijn binnetrokken, verkeert thans in eene periode van magere jaren. Na eene langdurige droogte in begin 1913, volgden wel flinke regenbuien, maar te laat om nog invloed op den oogst van dat jaar te hebben, terwijl de overgang van 1913 op 1914 eveneens door groote droogte werd gekenmerkt, zoodat de verwachtingen voor 1914 niet hoog gespannen zijn.

De uitvoer van palmolie viel van 3965 ton in 1911 terug op 1135 ton in 1913, die van noten in dezelfde periode van 13.247 ton op 7087 ton. Wel is waar toonden de uitvoercijfers van cacao, mais en sisalhennepe eenige toename, doch daarvan kon wegens de minder gunstige prijzen op de wereldmarkt weinig profijt worden getrokken. Teekening was de achteruitgang in de waarde van den handel van 17.911.695 Mk. in 1912 tot 14.433.825 Mk. in 1913.

Spoorwegbrug tusschen Malakka en Singapore.

De ontwerpers van de voorgestelde verbinding tusschen

INBOEDEL.

Terstond gevraagd à contant, een deftige, goed onderhouden INBOEDEL. Brieven met prijsopgave onder letter W. aan het Bur. van dit Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

TOKO BOGOR,

Suezkade 122b. Telefoon Haag 3472

SPECIAL ADRES voor de beste Indische Ingrediënten.

Bijzonder aan te bevelen onze bekende GOELA DJAWA.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz. Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.

Flugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

O. J. STUUT,

Charlotte de Bourbonplein 28. DEN HAAG. Telefoon 5073.

COMESTIBLES, KOLONIALE WAREN EN INDISCHE INGREDIËNTEN.

N.V. Kleermakerij voorh. C. J. THEUNISSEN

HUIS EERSTE RANG

Noordeinde 39 - Telefoon HAAG 3190. - 's-Gravenhage

PRIMA ENGELSche STOFFEN. SNIT EN STOF GEGARANDEERD. AMBTSGEWADEN, HOFKLEEDING, LIVREIËN. ABONNEMENTEN

Beleefd aanbevelend, G. H. PEETERS, Directeur

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELN. ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN. ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

JUDELS, Patissier,

Telefoon 2602. Iste Obrechtstraat 44-46. DEN HAAG.

Specialiteit: IRMA-TAART.

KON. NEDERL. MANDENFABRIEK

FERD. VAN VLIET

NOORDEINDE 158. DEN HAAG.

Mailbanken. Serremeubelen. Windstoelen.

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis van af de Lange Poten.) DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN REPAREREEN KEEREN

VERMAKEN MODERNISEREEN OPNIEUW VOEREN OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers STOPPAGE (onzichtbaar stoppen) van Dames en Heerenkleeding. Bekwame werklieden, 1e kl. Dames en Heeren Coupeurs

UNICUM bepaalt den prijs vooruit. Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

Malakka en Singapore hebben een zeer gecompliceerd vraagstuk op te lossen. De boringen, die men tot dusver verricht heeft, toonden op sommige plaatsen de aanwezigheid van aardlagen, even onbetrouwbaar als die bij den aanleg der nieuwe dokken te Singapore werden aangetroffen, en welke aardlagen daar zooveel zorgen gebaard hebben. Bovendien moet men rekening houden met een druk scheepvaartverkeer door de te overbruggen straat. Meende men oorspronkelijk den bruggenbouw te kunnen beperken door den aanleg van een dam, hiervan moest men terugkomen, zoowel wegens den snellen stroom in de straat, die niet minder is dan 5 mijl per uur en die door versmalling van den waterweg nog zou toenemen in snelheid, als wegens de hooge kosten. Thans is voorgesteld de bouw van een brug van tien spanningen ieder van ruim 100 M. lang. Aan de uitvoering van dit werk zal echter het verrichten van nog heel wat boringen moeten voorafgaan.

De strijd tusschen blank en bruin.

Eene commissie, indertijd ingesteld om te rapporteeren over de economische toestanden in de Unie van Zuid-Afrika, heeft haar verslag uitgebracht en daarbij ook behandeld het vraagstuk der concurrentie tusschen Europeanen en Britsch-Indiërs. Zij kwam tot het besluit, dat de Britsch-Indiër over het geheel niet geschikt is tot het innemen van eene leidende positie en dat het blanke ras in durf, vindingrijkheid en in het bezit van de eigenschappen, die de nleider kenmerken, nog immer bovenaan staat. De Britsch-Indiër is geschikter als opperman dan als metselaar, als knecht dan als meester. De klacht van verdringing van den European in verschillende beroepen met in hoofdzaak teruggebracht worden tot de omstandigheid, dat de loonen voor Europeanen steeds hooger worden en geschikte Europeesche werklieden spoedig voor hunne talenten beter emplooi vinden, waardoor in de lagere betrekkingen vele vacatures ontstaan, die door den Britsch-Indiër zeer wel kunnen worden vervuld. Daar komt bij, dat de laatste spoediger genoeg neemt met een laag loon bij afname van de vraag. De commissie dringt er intusschen op aan, door middel van technisch onderwijs den blanke voor de positie van leider geschikt te maken, opdat hij, zooals zij het tekenend uitdrukt, in den concurrentiestrijd omhoog in stede van omlaag worde gedrukt.

Welkom hulpmiddel bij epidemieën.

De hevige brand in Europa eischt thans aller aandacht en heeft de onlangs gewekte belangstelling voor de plaag, waaronder Indië zucht, weder tot een minimum teruggebracht. Toch kan het geen kwaad de aandacht te vestigen op een welkom hulpmiddel bij epidemieën, dat ook in gewone omstandigheden bevorderlijk zijn kan aan een goede hygiëne. Het verbranden van afval op groote schaal is alleen mogelijk door middel van kostbare werktuigen, zegt het Colonial Journal. Niettemin kan men zich in de dorpen voor slechts enkele gulden voorzien van een verbrandingsoven, die naast het voordeel van verwijdering zonder onaangename geur van alle afval, bovendien in de asch een uitstekend bemestingsproduct oplevert. Daartoe zijn benodigd eenige ijzeren staven en de noodige aarde, geschikt om tot in de zon gedroogde steenen te worden gevormd, zooals men die bijvoorbeeld in termietenhoeuvels vindt. De oven in den vorm van een kubus heeft een naar een schoorsteen aflopend dak en een opening op zijde om er brandstof en afval in te werpen. De afval wordt uitgespreid op een rooster van ijveren staven op onderlingen afstand van 5 centimeter en op ruim een voet van den grond aangebracht. Een opening onder het rooster bevordert den trek en dient tot verwijdering van de asch. De oven wordt aangemaakt met houtkrullen en droog gras, waarna er bij tusschenpoozen de afval in niet al te groote hoeveelheid en in vrij drogen staat op gestort wordt.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Grenscommissie Noord-Borneo.

We ontvingen het te Batavia ter Lansdrukkerij verschenen „Verslag der Commissie tot uitzetting op het terrein van de tusschen het Nederlandsche gebied en Britsch Noord-Borneo vastgestelde grens. (Ingesteld bij besluiten van den Gouverneur-Generaal d.d. 9 April 1912 No. 1 en 30 October 1912 No. 38).“
Reeds in 1891 werd door de Engelsche en Nederlandse regeeringen een tractaat gesloten, regelen de wederzijdsche grenzen van het Eng. en Nederl. gebied op Borneo. Onbekendheid met den juisten loop der landgrenzen gaf echter in den loop der tijden nog al eens geschillen (tengevolge van snelpartijen, belastingkwesies en het doordringen van Maleische handelaren in het grensgebied), waarop na verschillende besprekingen tusschen de beide regeeringen eerst kort geleden besloten werd ook de grens op het vasteland daadwerkelijk uit te zetten. Wat betreft de kusten was zulks reeds veel vroeger geschied.
De resultaten van het werk der aangewezen commissie worden nu in bovengenoemd boek bekend gemaakt. En meer dan dat. Want ook uit aardrijkskundig en volkenkundig oogpunt is het werk van heel veel belang. Een kaart en tal van keurig uitgevoerde platen verduidelijken den tekst.

Eigen Haard.

No. 40 bevat het eerste gedeelte eener beschrijving van een Indische uit- en thuisreis voor twee eeuwen. De schrijver, A. W. Stellwagen, vergezelt daarbij den bekenden dominee François Valentijn, die in zijn tweevoudige „Uit- en thuisreis“, aanhangsel op het zesde stuk van „Oost- en Nieuw Oost-Indië“ een onopgesmukte en zeker trouwe beschrijving geeft van al het in zijn oog belangrijke dat zulk een tocht naar en van Indië opleverde.

Koloniaal Tijdschrift.

Afl. 8 opent met een artikel (dat in een volgende afl. zal worden voortgezet) over den inlandschen landbouw op Java, voordracht van den heer G. D. P. A. Renardel de Lavalette, den 2en April j.l. gehouden aan de Ned.-Indische Bestuurs-academie.
De heer C. E. Barre geeft een vergelijkend overzicht van de inlandsche gemeente in Burma en die in West-Java. Sch. zegt o.a. dat de positie van het dorps hoofd in Burma oneindig veel beter is dan die van zijn ambtgenoot in West-Java, en dat het dorps hoofd in Burma, veel meer dan op Java door onderscheidingen wordt beloond, terwijl in plaats van het vernederende in arreststellen een boete als straf voor ernstig plichtsverzuim wordt opgelegd.
De heer Walbeehm behandelt de voorgenomen hervorming van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië, of beter gezegd hij geeft een beknopt, maar zeer duidelijk overzicht van den inhoud van het lijvige verslag over dit onderwerp van den Regeerings-commissaris De Graaff.
Paul Ekhard doet, onder het opschrift „Een globe-trotter over onze Oost“, eenige grepen uit het werk van J. Macmillan „Brown“, „The Dutch East, Sketches and pictures“, een in Nieuw-Zeeland gevestigde Engelschman, wiens beschouwingen over onze Oost volle aandacht verdienen.
Een Inlandsch en Chineesch persoverzicht van de heeren Walbeehm en Blok besluit deze aflevering.

Banaan en bacove.

In het Augustus-nummer van het tijdschrift „Orang Peladang“ vindt men een artikeltje over de banaan en de bacove. Het stukje (blijkens redactioneel onderschrift „Inzending prijsvraag“) bevat o.i. weinig dat strekken kan tot vermeerdering der kennis van deze vruchtensoorten en haar gebruik.

De Java-Bode en de „Aarde en haar Volken“.

De Java-Bode van 6 Juli schrijft: „De Aarde en haar volken“ is een tijdschrift, dat meestal behalve geïllustreerde reisbeschrijvingen ook korte berichten over land- en volkenkunde bevat. Een redacteur heeft het niet. Zelden of nooit geeft het oorspronkelijke bijdragen. Wie er den inhoud van samenflanst, knipt heele pagina's uit andere tijdschriften, knipt niet alleen den tekst, maar ook de illustraties en zet dien kost zijn lezers, voornamelijk Indische leestrommel-abonnes, voor. Zoo vindt men b.v. in een van de laatste afleveringen kolommenlange fragmenten en tal van platen uit het reisverhaal van Professor A. Gröbauer: „Uter Kopfjägern in Central Celebes.“
Nu behoort het werk van den ongenoemden redacteur-schaarrijder van „de Aarde en haar volken“ niemand te hinderen. Het is echter noodig, even op te merken, dat vooral in het Bijblad van dat tijdschrift bijna alle berichten, ook over Indië, gemoedelijk overgenomen worden zonder vermelding van eenige bron.
Dat is een brutaliteit, die te ver gaat, vooral omdat zij herhaaldelijk gepleegd wordt. Nog onlangs troffen wij er over het onderzoekingswerk van het encyclopaedisch bureau in Celebes een verhaal in aan, dat in de Java-bode gestaan heeft, en wij konden constateeren, dat het overnemen van het artikel zonder bronvermelding op zulk een wijze was geschied, alsof den lezers moest worden wijs gemaakt dat het tijdschrift met een oorspronkelijk artikel voor den dag was gekomen.

Het systeem van den ongenoemden leider van het tijdschrift schijnt te zijn, om elk Indisch bericht, dat hij van zijn gading vindt, van een kop en een staat te voorzien en het stuk als product van eigen originaliteit in zijn tijdschrift op te nemen.
Wij hebben hierin nog andere artikelen aangetroffen, zoo b.v. „een tropenhospitaal aan den rand van het oerwoud“, „een reis naar een post in het oerwoud van Noord-Sumatra“ enz. welke op diezelfde manier arglistig tot schijnbaar oorspronkelijke bijdragen zijn „omgewerkt“.
En als we ons niet vergissen, hebben we bij andere artikelen in het „Bijblad van de Aarde en haar Volken“ reproducties aangetroffen van prentbriefkaarten, die wij zoowaar een tijd geleden reeds in Europa gezien hebben!!
De schaarrijder van „de Aarde en haar volken“ past wel een erg goedkope werkmethode toe.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 5-6, jaarg. 1914: De rol der kolloïden in den bouwgrond (slot), door L. G. de Berger. — Bemestingsproeven in de Deutsche koloniën — Het vierde internationale rijstcongres in Italië (vervolg), door Dr. P. van der Elst. — De verovering der atmosferische stikstof voor den landbouw, door Dr. P. Wirth — Javaansche voedergrassen (vervolg), door C. A. Backer. — Citronellaolie, door Dr. A. W. K. de Jong. — De besmettelijke veeziekten, genoemd in de wet op de veeartsenijkunde in Ned.-Indië, door Dr. H. J. Smit. — Salvia's, door H. J. Wigman. — Nieuwe gegevens van taproeven in de Straits en de conclusies waartoe zij leiden, door Dr. A. W. K. de Jong. — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

De Indische Mercur.

No. 32 bevat o.m.: Arbeidsloozen bij de suikerindustrie in Australië, door Dr. H. C. Prinsen Geerlings. — Kina-analyse, door Prof. P. van der Wielen. — Proefstation voor Vorstenlandsche tabak, door P. Hondius. — Reglement op de heffing van havengeld te Belawan. — China en de internationale economische strijd. — Scheepvaart en handel van Hongkong in 1913. — Invoer der voornaamste handelsartikelen op Java. — Kultuurberichten (Het hoofdbestuur van het suikersyndicaat). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. Enz.

Weekblad voor Indië.

In No. 13 van het Weekblad een uitvoerig geïllustreerd en van een kaart voorzien artikel van Henri van Wermeskerken over de opening van den Zuid-Sumatra-spoorweg.

Cornelis Chastelein (1657-1714).

Een geïllustreerd „Depok-jubileum-nummer“ van de „Banner, Christelijk Weekblad voor Ned.-Indië, is gewijd aan Cornelis Chastelein, Raad van Indië, die bij uiterste wilsbeschikking een groot deel zijner bezittingen vermaakte aan zijn lijfeigenen. Den 28sten Juni j.l. was het tweehonderd jaar geleden, dat Ch. aldus Depok stichtte. Niet Depok als nederzetting op zich zelf, maar Depok als een der eerste christen-gemeenten op Java, dat tevens in den Indischen staat als zoodanig een bijzondere en eigen plaats inneemt.

Volkstelling in Ned.-Indië.

Het volgende knipten we uit de Memorie van Toelichting van het Indisch ontwerp der begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1915.
Onderafdeeling 72a. Volkstelling. De omstandigheid dat, als gevolg van de weinig zorgvuldige wijze, waarop de gegevens werden verzameld en bewerkt, aan de tot

Venduhuis „Die Haghe“ Scheveningsche Veer 2 DEN HAAG.

Alle dagen gelegenheid tot inbrengen van goederen.

Veilingsconditie: Men betaalt 4 pCt. van de ten verkoop ingezonden goederen.

DE DIRECTIE.

LIESKER
Frederikstraat 163
Valkenboschpl. 11^d
DEN HAAG.

COMESTIBLES
KOLONIALE WAREN
INDISCHE INGREDIËNTEN

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.
Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)
School- en Pensioengeld internaat f 800.-
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-
De Directrice: A. J. NELC

STENDERT BRUIN
Valeriusstraat en Lubeckstraat
TELEF. 6359.
MANUFACTUREN, LINGERIËN,
MODE ARTIKELN.
CONFECTIE. CORSETTEN.

THE KING VEILIGHEID met gouden pen en schroefkop. In elke richting te draagen zonder lekken.
MET VULLER EN CLIPS f 4.-
J. MEEUSSEN & ZON - Den Haag - Korte Poten 32

LEVERING VAN ALLE STUDIEBOEKEN.
School-, Schrijf- en Teekenbehoeften, benodigd voor de H. B. S., Gymnasium en andere Inrichtingen van Onderwijs.
(Kaften en étiquetteeren gratis).
Boek- en Kantoorbuchhandel.
E. VAN ANDEL,
voorz. S. M. VAN DELDEN.
WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suezkade. DEN HAAG

„INSTITUUT DE REGT“.
Internaat: HAAGWEG 17. RIJSWIJK (Z.-H.) Telefoon 166. Externaat: ORANJELAAN 26.
De geheele school, gebouwd in 1909, is ingericht volgens de modernste eischen der hygiëne met centrale verwarming.
De zeer gunstige resultaten der examens leggen getuigenis af van het degelijk onderwijs.
Het onderwijs omvat: Lagere school, H.B.S. met 5-jarigen cursus Handelsonderwijs.
Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden.

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.
Magazijn van Gouden en Zilveren werken.
REPARATIE-ATELIER.
Opmaken van Tafelzilver.
Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstraat
DEN HAAG.

Magazijn INSULINDE
Spuistraat 62 - DEN HAAG - Telefoon 3687
Indische Uitrustingen
Nuwelijks-Uitzetten
Eigen Ateliers voor Maatwerk.
GROOTSTE KEUZE. GOEDKOOPSTE PRIJZEN

wer in Nederlandsch-Indië gedane opnemingen van de volking en haren veestapel, velen gebreken kleefden, waar hare uitkomsten niet het vertrouwen verdienen dat reukerwijze daarin gesteld moet kunnen worden, heeft onderheid na de laatste, in 1905 gehouden opnemingen, bij wederom tal van gebreken en fouten aan het licht getreden, de noodzakelijkheid aangetoond om aan die fouten in de toekomst een deugdelijker basis te geven, waardoor de betrouwbaarheid harer resultaten niet zal beven achter te staan bij die van andere in gelijke omstandigheden verkeerende landen.

Het daartoe opzettelijk ingestelde onderzoek heeft als de meest wenschelijke middelen tot verbetering doen kennen: vaststelling van verbeterde voorschriften, welke meer de vroegere rekening houden met het gehalte van de met uitvoering der telling te belasten personen;

de eene deugdelijke algemeene en plaatselijke leiding bij de volkstelling;

de eene bewerking van de verzamelde gegevens door een kundig bureau;

de eene telling om de tien, in stede van, gelijk tot dusver ert 1880 het geval is geweest, om de vijf jaren en zulks met het oog op de aan eene verbeterde volkstelling verbanden zeer aanzienlijke kosten. Bij de ordonnantie in Staatsblad 1909 No. 575 werd dan ook besloten om de ingevolge Staatsblad 1904 No. 334 in 1910 te houden vijfjaarlijkse opnemingen niet te doen plaats hebben, doch de eerst volgende telling in 1915 te doen geschieden.

Met het oog op het gehalte van de met de verzameling van gegevens te belasten personen, dat niet veroorlooft te veel gegevens tegelijkertijd bijeen te brengen, en gegeven omstandigheid, dat aan een talrijk bezoldigd korps telwegens de enorme kosten zelfs niet gedacht kan worden, de telling zich uitsluitend dienen te bepalen tot een onderzoek naar het menschenmateriaal in aard en samenstelling, zoodat de tot dusver bij de opnemingen tegelijk verzamelde gegevens omtrent den veestapel niet bij deze, doch eene andere gelegenheid zullen behooren te worden bijgebracht.

Wat de kosten der telling betreft, deze kunnen op 600.000 geraamd worden, n.l.:

a. voor het verzamelen van de gegevens:

f 65.000	voor gedrukten;
10.000	verpakking en expeditie van idem;
100.000	toelagen aan tellers;
64.000	toelagen aan de gewestelijke leiders, bij voorkeur ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur;

totaal f 239.000.

b. voor het bewerken van de gegevens:

f 7.000	aan inhuur van lokaliteiten;
10.000	aankoop van inventarisgoederen;
150.000	bezoldiging van tijdelijk Inlandsch personeel;
10.000	bezoldiging van tijdelijk Europeesch personeel;
86.000	kosten gedurende de jaren 1915 en 1916 van het tijdelijk statistiek bureau;

totaal f 273.000

zomede, waar de becijfering uiteraard een globaal karakter draagt, nog een bedrag van f 88.000 voor onvoorziene uitgaven.

Waar de vroegere opnemingen van de bevolking rechtstreeks slechts een luttel bedrag van de schatkist vorderden en uitgaven zelfs voor het papier van de registers en lijsten werden grootendeels door de lagere Inlandsche bestuursambtenaren uit eigen beurs voldaan) en de omvangrijke en langdurige arbeid ten behoeve van de volkstelling geheel voor het Binnenlandsch Bestuur, naast en ten nadeele van de overige werkzaamheden, werd verricht, schijnt een bedrag van bijna 5 ton zeer aanzienlijk. Wordt evenwel in overmerking genomen dat voor die som eene deugdelijke volkstelling kan worden gehouden, waarvan de op deskundige wijze bewerkte gegevens vertrouwen zullen verdienen, en komt, ook gelet op de omstandigheid dat de telling slechts eens in de 10 jaren zal worden gehouden en de kosten op ongeveer een halve ton goud 's jaars kunnen worden gesteld, eene dergelijke uitgaaf alleszins verantwoord voor. Van vorengemeld bedrag ad f 600.000 zal in 1915 f 300.000 noodig zijn, terwijl de resterende f 300.000, welke dient voor de bestrijding van de uitgaven verbonden aan de bewerking van het grondmateriaal, in 1916 zal worden gebruikt en dus op de begroting voor dat jaar zal worden gebracht.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:
VERBETERING.

In den 2den druk van No. 6 van onze reeks **Staatsrechtelijke particuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen** „De ambtenaar bij het onderwijs in Nederlandsch-Indië”, wordt een storende fout aangegeven op blz. 83.

De daar voorkomende mededeeling dat leeraren, die hunne indiensttreding 4 jaar of langer bij het middelbaar onderwijs in Nederland zijn werkzaam geweest, dadelijk in het genot worden gesteld van een maandelijksche toelage van f 50.— is **niet juist**; die toelage toch bedraagt **f 100.— (een honderd gulden)** maands.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 14 Juli 1914, No. 56.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan de onderwijzeres Mej. A. Tamson, 8 m. aan den ingenieur F. H. de Freytag, 8 m. aan den onderwijzer J. P. J. van den Heuvel, 8 m. aan den hoofdinspecteur G. L. Waanders.

Ontslagen: op verzoek eervol de resident van Bali enombok H. W. Veenhuijzen, de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. C. van der Linden.

Benoemd: tot controleur op Java en Madoera F. H.

Nieuwenhuijzen en J. C. de Klerk, tot hoofdinspecteur 1e kl. S. Wouters, tot hoofdcommissie H. Th. Shamier, tot ass.-resident van Soemba F. W. A. L. de Nijs, tot ingenieur J. H. Blok, tot inspecteur van financiën B. ten Bruggen Cate, tot leeraar te Soerabaja Dr. W. B. Peteri en M. G. van Overveldt, tot voorzitter van den landraad te Djokjakarta M. A. v. Iperen, te Tegal Mr. J. D. Pijper en Mr. Ch. F. P. Bodemeijer.

Werkzaam gesteld: bij de pestbestrijding Mej. H. G. C. van Elders en Dr. P. Tilma.

Ontslagen: op verzoek eervol de patih van Pamekasan Raden Wirio Troeno.

Benoemd: tot patih van Pamekasan Raden Djojodiredjo, tot wedono van Waroe Raden Wirdjo Koesoemo, tot onderwijzer te Soerabaja A. Leijds, tot onderwijzeres te Soerabaja Mej. W. Bakkers, tot onderwijzer te Djokjakarta H. Zieren, tot onderwijzeres te Soerakarta Mej. E. C. M. van Kakum, te Soerabaja Mej. W. M. A. Hulster, te Malang Mej. R. Bech, te Bandoeng Mej. A. G. Gehring, te Batavia Mevr. H. J. W. van Doorn-Meerendonk, te Magelang Mej. E. Ch. C. Mutter, te Kediri, Mej. W. A. Ornek, te Buitenzorg Mej. A. S. van Brero, te Makassar Mej. L. C. van Barnau Sijthoff, tot luitenant der Chineezen te Magetan Tan Tiong Hoei.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzeres Mej. A. J. Spier, naar Ambarawa de onderwijzer W. H. Dijkema, naar Palembang de id. P. H. Markies, naar Kediri de id. A. C. A. M. von Eugen, naar Salatiga de id. J. H. Scholten, naar Tegal de id. P. L. van Amerom, naar Gorontalo de id. J. Hoogstrate, naar Soebang de id. A. Jongerius, naar Benkoelen de id. J. F. Muller, naar Ternate de id. J. P. van Melle, naar Ambarawa de id. J. van Kwawegen, naar Batavia de id. S. Polak.

Militair Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan den lithograaf J. de Vriend, 8 m. aan den 1en luit. der infanterie L. M. van Kooten en J. F. Razoux Scheultz.

Geplaatst: bij het 9e bat. de luitenant-kolonel H. L. Bense.

Ingedeeld: bij den gewestelijken staf in de 2e militaire afdeling op Java de kapitein van den generelen staf A. van de Water.

Overgeplaatst: bij het 13e bat. de 1e luit. G. P. Cherieux, bij het 21e bat. de kapitein W. D. Mac Gillavry.

Geplaatst: bij de 2e afd. veld-artillerie te Tjimahi de 1e luit. der artillerie K. Bool.

H. S. VAN HASSELT

KLEERMAKER

NOORDEINDE 94 - DEN HAAG

Geopend:

Modelhuis SWEELINCK

Salon-, Eet- en Slaapkamer-Ameublementen

Kantoor-Meubelen, enz. enz. -:- Behangerij

Aanbevelend, Joh. Rijpstra & Co.

46, SWEELINCKPLEIN 46, DEN HAAG.

Heeren-Mode-Magazijn.

Weimarstraat 314 b.d. Herschelstraat. Den Haag.

Specialiteit in Gekleurde Overhemden, Heerendassen en Zelfbinders.

J. F. VAN DER SMAN.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen

Oudehavenkade n.r. 1. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering, Automobiolverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG

- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Sigaren-Magazijn

„TRIO”

Lange Poten 19

Den Haag.

Speciaal adres voor Java Cigaretten

van

MAC GILLAVRY

DJATI ROENGGO.

Th. VAN LEIPSIG, Delft, Wijnhaven 3,
Boekdrukkerij, Kantoorboekhandel, Lederwaren, enz.

Moore's Vulpenhouder

beslist niet lekkend. f 7.00

Zending franco tegen postwissel.

Rembours 15 cents verhooging.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren

Stemmen

H. W. JOPPE, Constant Rebecquestr. 49 DEN HAAG.
bij de Electriche Fabriek

MAGAZIJN VAN DAMES- EN HEEREN-MODE-ARTIKELN, ENZ. MET ANNEX 1ste KLAS DAMES- EN HEEREN-KLEEDERMAKERIJ.....

voor uitsluitend MAATWERK, waaraan verbonden een speciale afdeling voor het repareren, keeren, chemisch reinigen en oppersen van kledingstukken.

Op verlangen worden de goederen gehaald en in den kortst mogelijken tijd geheel als nieuw thuisbezorgd. — —

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE NIET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELIJK ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH, enz.

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL

OVER DE WAALSCHKE KERK

58° NOORDEINDE

NIET BOVEN KRUL

TEL: 2234

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INTRICHTING.

Marque Deposée „AU-CONDOR”

LA HAYE

PAYS BAS.

PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute tre qualité

Exportation

Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

WIJNHANDELAAR.

DISTILLATEUR.

LIKEURSTOKER.

HERDERSTRAAT 24, - DEN HAAG.

Fabriek: OOG IN 'T ZEILSTRAAT 85-87.

STELREGEL: TELEFOON 839.

Prima Kwaliteit. :: Billijke Prijzen.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.

Een Heer voor muzieklessen.

Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.

Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.

Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een Dame als hoofd der huishouding.

Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor Paedagogische adviezen.

Eene Dame voor handwerklessen.

Drie Dames voor Vioollessen.

Een Dame voor zanglessen.

Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.

Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenografie en moderne talen.

Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken

Een Dame voor opleiding admisse examen H. B. S. en Gymnasium.

Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee Dames voor het waarnemen der huishouding.

Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.

Een Dame als Stenotypiste voor Indië.

Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West”, geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100,	's-Gravenhage,	{	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	{	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{	Javaansch.
		{	Maleisch.
		{	Madoereesch.
H. Th. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	{	Javaansch.
		{	Madoereesch.
		{	Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	{	Soendaneesch.
		{	Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I.	De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II.	De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III.	De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV.	De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V.	De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI.	De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII.	De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII.	De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX.	De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

HOOGENSTRAATEN's
Soepen en Saucen de geurigste!
HOOGENSTRAATEN's
Fijne Groenten de fijnste!
HOOGENSTRAATEN's
Groenten blauw etiket de prijswaardigste!
W. HOOGENSTRAATEN & Co., Hofleveranciers
Leiden.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

De Crème „Non Plus Ultra”

maakt 'n gewone
baard in 'n 1/2 à 1
min., den zwaarsten
baard in 1 1/2 à 2
min. zacht, door het
gewoon met een
kwast op het ge-
zicht te smeren.
zonder water. Be-
zonder aan te be-
velen voor een ge-
voelige huid. Che-
misch zuiver en on-
schadelijk.
Na ontvangst van
postwissel à f 0.45
of onder rembours-
zenden we U franco
een fijn gedecoreerd
de groote doos.

Fabrikanten **WIJTSMA & DE MAN, den Helder**
Handelaars vraagt prijsopgaaf voor engros en detail

F. W. VAN WIJK,

DAMES-KLEERMAKER.

TOLLENSSTRAAT 118 - TELEFOON 3235.

Speciaal adres voor: PLUCHE MANTELS,
BONTMANTELS en TAILOR-MADE COSTUMES
naar maat.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
:-: Safe-Inrichting. :-:

Maison IHLE

40 BAZARSTRAAT hoek Anna Paulownastraat
TELEPHOON 4408.

1ste KLAS HUIS VOOR

Fransche Costumes, Mantels en Tailleur-Costumes
naar maat.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Nachtlichten

25 cts per doos van 8, 10 en 12 stuks.

HET BLOUSEN-HUIS,

PH. BIEMAN.

DEN HAAG.

Telefoon 7293.

Hoogstraat 21.

BLOUSES.

PEIGNOIRS

COSTUUMROKKEN

JAPONNEN

in alle genres. Extra groote maten.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST”

LAAN v. MEERDERVOORT 187

Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding ver-

zekerd.

Bilijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.

Plat du Jour à f 1.25.

Versending van allerlei Schotels en
gebakken met verhooging van bezorgloon.

Melk-
inrichting
„DE LANDBOUW”.

BOTERPRIJZEN

vanaf Dinsdag den 4 Aug. 1914.

ROOMBOTER per K.G. f 1.70

MELKBOTER „ „ f 1.60

De Boter staat onder toezicht van
het Contrôle-Station Z.-Holland en
is voorzien van het Rijksmerk.

De Directeur,

C. NOORDAM.

8164

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage,
Bankastr. Theresiastr. 87.
Tel. 226. Tel. 444.

Scheveningen,
Fred. Hendrikl. 70.
Tel. 306.

Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn.
Willemstraat 9.
Tel. 49.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafrâchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende

Indische SPEKKOEK à f 1.20.

VAN HOUTEN'S & RONA

CACAO

WORDEN GEREGLD AFGELEVERD DOOR
HET GEHEELE LAND ZONDER EENIGE
VERANDERING VAN CONDITIES

DISTILLEERDERIJ EERSTE KLASSE

Likeurstokerij „DE GEKROONDE LELIE”.

Jenever
Brandewijn
Cognac

Opgericht 1821.

Gestookte
Citroen,
Oranjebitter

Fijne Likeuren in alle sterkten en hoeveelheden verkrijgbaar.

MOBACH & Cie, - Zuid Binnensingel 20, - Teleph. H. 1984, - DEN HAAG

Elke Dienstbode

behoort te weten dat zij, KATOENEN en ZWARTE
JAPONNEN het beste koop in het Magazijn

„Prins Hendrik”

33 Boekhorststraat **33**

TELEFOON 6816.

Zij die nog niet bij ons gekocht hebben, raden wij aan
ons Magazijn te bezoeken, en U zult dubbel tevreden zijn.

Katoenen Japonnen van f 1.25 tot f 4.95

Zwarte Dienjaponnen van f 2.40 tot f 10.50

Keuze uit meer dan 500 stuks, ook in Meisjesmaten voorhanden
Onze Kwaliteiten en Modellen en afwerking zijn onberispelijk
Enorme keuze in Witte en Bonte DIENSTBODENSCHORTEN
Eene groote partij WITTE SCHORTEN met feston,
iets vuil, voor de helft der waarde.

Speciaal adres voor EIGENGEMAAKTE en TRICOT-
ONDERGOEDEREN.

WAARSCHUWING!!

Daar het voorkomt dat onze Cliëntèle per abuis niet den
juisten winkel binnegaan, maken wij U er op attent, dat wij geen
2 winkels naast elkander hebben, onze zaak is alléén gevestigd

33 Boekhorststraat **33**

NAAST DE DRUGISTEN GEBR. BLOKPOEL.

8146

NASFA (Gravenzegen),

het door de AMSTERDAMSCHER SUPERFOSFAATFABRIEK-AMSTERDAM
in den handel gebrachte middel tegen den

AMERIKAANSCHEN KRUISBESSENMEELDAUW,

wordt met schitterend succes toegepast.

VRAAGT DE ATTESTEN!

NASFA is verkrijgbaar in proefbusjes van 1/12 Liter en in verzegelde bussen
van 2 Liter, 10 Liter en 20 Liter, resp. tegen f 0.25, f 4.—, f 17.50 en
f 33.— per bus. 7683

AGENTEN VOOR HET WESTLAND: De Heer T. VAN DE BEUKEL te Monster.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Lingerie
en
Huishoudgoederen
tot matige prijzen.

A. A. BOLT, Confiseur-Pâtissier.
Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. 'S-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

A. VAN MEURS,
Piet Heinstraat 18. Telefoon 1784. 'S-GRAVENHAGE.

Complete Meubilerij, Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeederij.
Linnen Rolgordijnen, Madrasgordijnen, Linoleums en Zeilen,
Axminster Tapijten, Tafelkleeden, Divandekken.

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155

Maison de Nouveautés
Compagnie
Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

Kunstzalen
d'Audretsch.

HOOGHE WAL 16A.,
'S-GRAVENHAGE.

Voortdurende
Tentoonstelling

van
Schilderijen, Etsen en
Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10-5,
Zondags van 2-5 uur.

Vrije Toegang.

VOOR

Gemeub. Woningen

wepde men zich tot de

N.V. v. h. CORSMIT BROSSOIS,

Korte Voorhout 12a - Tel. 811.

ALTIJD WONINGEN BESCHIKBAAR.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.
Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK
PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

GAS- en ELECTR.
ORNAMENTEN.